

Smaakmaker voor het
Digitaal boek...

BOKKERIJDEERS **in de Kempen**

Een verhaal der bandieterijen in Limburg gedurende
de tweede helft der XVIIIe eeuw

door

HUBERT VAN PELT

Digitale Editie 2020

K. Mertens (red.)

Studium Generale vzw

Verscheen als vervolgverhaal in het weekblad “De Limburgsche Post”. Werd mogelijk een eerste maal in boekvorm uitgegeven in 1934 (volgens Wikipedia) In 1943 verscheen een “tweede druk”. En naar de verschillende covers te oordelen, zijn er later nog herdrukken geweest. Hoe dan ook, deze bundel is gebaseerd op het feuilleton dat verscheen in katernen van 16 pagina’s elk.

Inhoud

Voorwoord 2020	5
Wie was Hubert Van Pelt, alias Hubert Leynen?	6
Corpus 1934	
H.1. In de herberg van Heintje Baggen	11
H.2. Nolleke van Geleen.....	15
H.3. Vooraleer te vertrekken.....	20
H.4. Bij drossaard Van de Cruys	25
H.5. Vriendschap en trouw	29
H.6. Eed tusschen driea	33
H.7. Koob Bijnsberg.....	38
H.8. Judoca, de hen met de gouden eieren.....	42
H.9. Roofvogels.....	46
H.10. Nieuwe rijkaards	53
H.11. Geheime werking	57
H.12. Broeder en zuster Truyens.....	60
H.13. De kerk van Kaulille geplunderda	65
H.14. De joden Abraham en Bernardus.....	70
H.15. De joden te Bree	75
H.16. Geen gevaar, kapitein!	79
H.17. De eed in de kapel	84
H.18. Brouwer Bogaerts	90
H.19. De inval bij Bogaerts	95
H.20. Op het spoor der Bokkerijders	103
H.21. De list van Nolleke	109
H.22. Mislukt!.....	116
H.23. De eerste bokkerijder aangehouden	123
H.24. De kapitein verraden.....	130
H.25. Schout Jacobs in zijn element.....	137
H.26. Een zwakkeling in den hoop	143
H.27. Lucia spant zich in	150
H.28. De voorbereiding.....	155
H.29. De overval.....	161
H.30. Het bloed der Van de Wals	169
H.31. Clercx op het tooneel	176
H.32. De schrik der Bokkerijders	181
H.33. Een zachte vrouwenhand.....	186
H.34. Spreuwers en zijn moeder	193
H.35. De uitvinding der liefde.....	201
H.36. Op vrije voeten.....	209
H.37. De bestemming van een brief	216
H.38. De zoon van den Kapitein	223
H.39. Nolleke aan de galg	233
H.40. Leentje Bokkerijdstster.....	242
H.41. Drie op één nacht!.....	251
H.42. Boeren	261
H.43. Clercx wordt drossaard	268
H.44. Clercx wordt ingehaald.....	275

H.45. Een wreede moord.....	282
H.46. In het hol te Maaseik.....	290
H.47. Samenzwering tegen Clercx	298
H.48. Dionysius van Carlo	306
H.49. In de kerk van Beegden	314
H.50. Op Daniëlsweert	322
h.51. De koster van Heppeneert.....	330
H.52. Van Carlo, gewillige dienaar	337
H.53. Clercx in een hinder laag	344
H.54. Moedig Hermke.....	353
H.55. Leentje uitgeleerd	360
H.56. Gevecht op het dak.....	365
H.57. Gerechtigheid voor Van Carlo.....	371
H.58 Jantje zwerft.....	377
H.59. De wraak van Cis Goet	383
H.60. Leonard die gewacht had.....	389
H.61. Een list van Jantje	395
H.62. Leonard op een dwaalspoor.....	401
H.63. Wraak.....	406
H.64. De verzoening.....	413

H.1. In de herberg van Heintje Baggen

Dien laten, nattigen Octoberavond van het jaar 1769 was er veel volk bijeen in het herbergske van Heintje Baggen, gelegen ten Noord-Oosten buiten de stadswallen van Bree, in de richting van het Tongerloosche veld.

't Was de tweede stadskermis van dat jaar en de boerenzoons van buiten de stad bezochten veel liever het eenvoudige, kleine drankhuisje van boer Hein, dan de grootere afspanningen van binnen de muren, waar de hoge ingezetenen, de handelaars en de ambachtslieden rond pot en pint de kermisavonden doorbrachten. De oorverdoovende drukte in Heintje's herberg was reeds in den voormiddag begonnen en werd elk uur erger en erger. Met pinten en glaasjes in de hand stonden de lui tegen elkaar te dringen en te drummen; ze floten en zongen dat de muren het niet konden tegenhouden en wisselden glimlachjes met het bevallige Barbertje, Heintjes dochter, die onverpoosd haar bezigheid had met het leegschenken der bierkannen en jeneverflesschen, die vader Hein op tijd en stond uit den kelder ophaalde.

In een hoek naast de schenktafel zat op een smal, piepend bankske, Barth Feuren, een ruwharige en barsch uitziende kerel, van kort naar de veertig.

Barth was een jonkman, die alleen kluisde in een huizeke van de buurt en zonder betwisting als Heintje's trouwste en regelmatigste klant doorging.

In Baggen's herbergske sleet hij meer uren dan overal elders te samen, zijn eigen huiske inbegrepen.

Hij had ronde moloogjes, die nog kleiner werden, als de damp van zijn kort pijpke er rond kringelde.

Met rukken stak Barth soms zijn linkerhand uit naar den bierkroes, dien hij onder den toog had weggestoken, opdat niemand dezen per vergissing zou kunnen omstooten, want bierverbrasserij was in de oogen van Barth erger dan een heiligschenderij.

Als Barbertje vóór hem door naar de keuken liep, pakte hij het pijpke tusschen zijn vuile, door nicotine uitgevreten handen uit en keek het jonge meisje achterna met den begeerigen lach van een aanbidders en den jaloerschen mondtrek van iemand, die geen kans heeft op haar hand of haar hart.

Boven het hoofd van Barth heen en alsof diens vredig gedommel in den hoek der herberg niemand aanging, klonken immerdoor het stemmengeras en het gerinkel van pinten en glazen.

Een dikbuikige olielamp op de schouw, gaf schaarsch licht genoeg om door den walm van tabaksrook te dringen en de gebiedende stem van baas Hein uit "Het Kouter" klonk ook al dof.

Kermisvierders gingen na een tijdje uit, maar anderen kwamen hun plaatsen innemen. Een dretselende regen sloeg tegen de ruiten aan en waaide met een kille windbui naar binnen, telkenmale de deur open en toe vloog.

Ze speelden in de herberg dan allen tegelijk op tegen de aankomers, dat ze de deur seffens moesten toedoen, en zongen het liedje:

En als het buiten regent
en het weer is zuur,
dan is het lekker slapen
in een boerenschuur

De leute duurde voort tot elf, twaalf en één uur.

De ouderen waren reeds naar huis afgezakt. Enkele jonge grootmuilen zaten nog aan de tafels onder het venster kaart te spelen en foeterden, dat ze uit hun eigen bedrog niet wijs geraakten. Het bier was hun naar het hoofd gestegen. Ze schuifelden lustige deuntjes, vertelden van schoons en frissche boerenmeisjes en begonnen tegen elkaar te wedden op den bijval bij 't vrouwvolk en op 't langste leven.

Heintje zat te knikken in den rieten stoel achter het wegsmeulend haardvuur en Barbartje lag met den kop in haar armen over den toog heen geleund.

Bij vader en dochter waren het de vermoeyenis en de verveling, die baas werden over hun gestel.

De lange wake, het gejaagd werk, de bier- en tabaksbedwelming hadden hun krachten doen begeeven en nu wachtten ze met gapende verveling op het oogenblik, dat de afgetobde kaarters zouden opstaan en hun een "wel te rusten" toeroepen.

Plots werd er op de deur geklopt. Een harde bons met een dikken gaanstok.

Heintje viel bijna voorover van 't danig verschrikken. Barbartje duwde door onvoorzichtigheid een pint om, toen ze recht schoot en Barth Feuren stiet er een ronkende vloek uit, omdat zijn aarden pijpke op de haardsteenen was gevallen, kapot natuurlijk.

De kaarters zaten stil, alsof ze het te Keulen hoorden donderen en na een oogenblik van stille verbazing ging het weer: klop! klo! Klop!

Hein keek zijn dochter aan alsof hij wilde zeggen: ge moest al lang open gedaan hebben. Barbartje van haren kant riep met haar oogen de hulp van Barth in, den indruk gevende dat ze schrik had.

Toen rekte de krachtige Feuren zijn ledematen omhoog en ging naar de deur, mompelende dat hij hem den nek zou omwringen, dien laten drinkebroer, die hem bijna dood verschrok.

Barth trok de deur open en ging uit den weg staan.

Daar verscheen in de deuropening de kleine, maar daarom niet min kloeke gestalte van een jongen man. Zijn gezicht straalde van de nattigheid in het licht der lamp. Een vilten hoed met breeden rand hing diep over de ooren getrokken en maakte den laten bezoeker geheel onkennelijk.

Hein Baggen dacht seffens dat het er **eene van Maaseik** moest zijn, te oordeelen naar zijn wijden, rondom-gesloten blauwen kiel en zijn hooge rijglaarzen.

In een moeë hand droeg hij een vioolkistje en in de andere een geschilden en drogen eiken kluppel, zijn wandelstok.

"Een reiziger, die om nachtlogies komt!" mompelde Heintje Baggen stil. Barbartje dacht er zoo ook over.

"Kom binnen, vriend!" riep de oude Hein, die een beetje van zijn bedremmeling bekomen was, den jongeling toe. "Kom binnen, vriend, zet u aan tafel, want ge zijt moe, ik zie het. En wat lust ge? Een pint bier of een borrel?"

"Een borrel, baas, van den beste. Ik val flauw van de vermoeidheid. Vier uren te voet door modder en slijk langs onbekende wegen is geen kleinigheid, vooral niet als een striemende stofregen uw gelaat en wangen koel houdt. Laat de flesch maar staan, baaske, want ik houd met één borreltje niet op."

De bezoeker draaide zijn rieten stoel om, ging met zijn zij tegen de tafel leunen en hield Barbartje in het oog, die zonder verroeren het gebeurde had staan afkijken.

De reiziger pinkte een oogske op het meisje, trommelde met de vingers op het vioolkistje en toen Barbartje hoofdschuddend neerkeek, bedacht ze stil, dat daar een mooie, kloeke man vóór haar zat, zoo iets heel anders dan de boerenslungels, die reeds den heelen dag in en uit hadden geloopt; een man met fierheid, durf en

ondernemingsgeest. 't Moest wel een machtige burger zijn, ergens uit een dorp aan den Maaskant.

“Wat reden drijft u hierheen, jonge man?” vroeg Heintje na een poos, terwijl hij aan tafel bij zijn gast kwam zitten.

“Wel baas, ik heb eenigen tijd in de Maasdorpen gewoond, maar nu ga ik eens probeeren of het leven me te Bree niet beter van de hand gaat. Mijn stiel is vioolman, huisschilder en soms kleermaker ook al. In de Maasstad en omgeving is het leven me niet genadig geweest. Ik hoop dat het me te Bree beter moge gaan. Ik hoopte vroeger hier te zijn. Ik kende echter den afstand Maaseik-Bree niet juist en het stormachtig herfstweer heeft me ook al langer onder weg gehouden dan ik lust had. Nu kwam ik te laat aan zoodat de stadspoorten toe en de logementhuizen gesloten zijn. Maar tot mijn groote voldoening zag ik hier nog licht in de herberg, zoodat ik bij mezelf dacht: ‘Jong, ge hebt nog geluk bij uw ongeluk. Ge ziet van hier als ge den nacht ergens tegen een stroohoop of een mutsaardmijt hadt moeten doorbrengen!’”

“En nu wilt ge dus hier logeeren!” besloot Heintje. “Toe, Barbartje, ga eens gauw het bed opmaken in het kamerke aan den voorkant. Meneer zal wel slaap hebben. Of wil meneer nog iets eten? Een boterham met een paar varkensribbekes? Toe, Barbartje, haal meneer eens gauw den schotel uit den kelder!”

De kaartjes bij het venster waren koes geworden sinds de vreemdeling hier binnen zat en toen Heintje Baggen over bed-opmaken en slapen-gaan begon, muisden ze er alle vier stillekens van onder, gevolgd van Barth, die slapende buitenging.

Heintje was zoo druk in de weer met zijn nieuwen gast, dat hij hun “slaapwel” niet beantwoordde.

Daarop is de herbergbaas zijn plaats op den rieten stoel aan het haardvuur terug gaan innemen om tegen den slaap te vechten, terwijl Barbartje bezorgd eten aanbracht en de reiziger een koppel roggesneden achter zijn kiezen duwde.

“Wel baas”, herbegon de vreemde bezoeker, terwijl hij met de mouw van zijn kiel den mond afvaagde; “ge hebt me nu goed te spikken gegeven en mijn bed staat gereed. Maar ge hebt nog niet eens gevraagd wie ik ben en van wat volk.”

Hein deed een gebaar om te beduiden, dat hij aan zijn gast duidelijk genoeg kon zien, dat hij van goed volk was, deftig, eerlijk en proper.

De vreemdeling lachte even

“Pas op, vriend! Schijn bedriegt, zegt het spreekwoord. Wat zoudt ge aanvangen als ik nu eens een van die beruchte Bokkerijders was, die de streken van over de Maas te moord en te brand zetten.”

Heintje schrok

“Maar, meneer toch!”

De vreemdeling begon te lachen dat hij schokte.

“Kom, niet bang zijn, oudje! Ik ben, lijk gij zegt, een eerlijk en deftig man. Ge hoeft voor mij geen vrees te hebben. Ik doe niemand kwaad. Maar ik mag u toch wel zeggen, zeker, dat ik het verwonderlijk vind, dat gij den eersten den besten man zoo maar vertrouwt. Bij ons in de Maasvallei is dat het geval niet. Daar zouden de menschen voor geen geld ter wereld een vreemdeling over den dorpel nemen 's nachts, want het is gebeurd, dat Bokkerijders van over de Maas zich in huis lieten logeeren, 's nachts hun gastheer bestolen en 's morgens er met geld en goed van onder waren.”

Heintje en Barbartje keken allebei even verschrikt elkaar aan....

Enz...